

УДК 378.147:159.964.2:376

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2025.2.7>

Кущенко І. В.

кандидатка психологічних наук, доцентка,
завідувачка кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки
Заклад вищої освіти «Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
e-mail: imasljanikova@ukr.net
ORCID ID: 0009-0003-2215-6006

Чернякова О. В.

кандидатка психологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри філософії та психології
Київський університет інтелектуальної власності та права
e-mail: cherniakovaolesia@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-0384-4829

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОТЕРАПІЇ
У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІНКЛЮЗИВНОГО ТИПУ
(НА ПРИКЛАДІ УНІВЕРСИТЕТУ «УКРАЇНА»)**

У статті розглянуто особливості викладання навчальної дисципліни «Психотерапія» у закладі вищої освіти інклюзивного типу на прикладі Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». Проаналізовано підходи до адаптації змісту, форм і методів викладання відповідно до потреб студентів з особливими освітніми потребами (ООП). Наголошено на важливості створення безбар'єрного освітнього середовища, розвитку індивідуальних освітніх траєкторій, а також інтеграції психотерапевтичного знання з урахуванням когнітивних, емоційних і соціальних особливостей студентів з ООП. Обґрунтовано доцільність використання інтерактивних, практико-орієнтованих та елементів дистанційних технологій навчання. Окреслено перспективи вдосконалення педагогічного супроводу студентів з ООП у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери та психологів.

Ключові слова: психотерапія, інклюзивна освіта, студенти з особливими освітніми потребами, Університет «Україна», вища освіта, психолого-педагогічний супровід, індивідуальна освітня траєкторія.

Постановка проблеми. Сучасні виклики у сфері вищої освіти пов'язані з необхідністю забезпечення рівного доступу до якісного навчання для осіб з ООП. Інклюзивна освіта, яка передбачає адаптацію освітнього процесу до індивідуальних можливостей кожного студента, набуває особливого значення у підготовці майбутніх фахівців соціальної та психологічної сфери. Одним з важливих напрямів такої підготовки є викладання навчальної дисципліни «Психотерапія», що вимагає від викладача не лише глибокого фахового знання, але й

уміння враховувати когнітивні, емоційні, комунікативні та фізичні особливості студентів з ООП.

Попри наявність нормативно-правової бази та окремих наукових досліджень у сфері інклюзивної вищої освіти, питання адаптації змісту, методів і форм викладання психотерапевтичних дисциплін у таких умовах залишаються недостатньо висвітленими. Особливої уваги потребує вивчення практичного досвіду закладів, які мають стало функціонуюче інклюзивне середовище, зокрема Університету «Україна» як провідного ЗВО в Україні, що реалізує інклюзивні освітні підходи [11].

Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового обґрунтування й узагальнення підходів до викладання психотерапії у закладах вищої освіти інклюзивного типу з урахуванням потреб студентів з ООП, а також потребою у пошуку ефективних дидактичних, організаційних та психолого-педагогічних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інклюзивної освіти та створення безбар'єрного середовища у закладах вищої освіти активно досліджуються як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Зокрема, у працях А. Колупаєвої [5], Н. Софій [9], О. Топузова [10], І. Єрмакова [2], О. Задорожної [3] висвітлено теоретико-методологічні засади інклюзії в освіті, принципи організації освітнього процесу для осіб з ООП, роль психолого-педагогічного супроводу.

У фокусі наукових досліджень також перебуває професійна підготовка фахівців для роботи в інклюзивному середовищі. Автори наголошують на важливості інтеграції інклюзивної компоненти у зміст освітніх програм, розроблення спеціальних методичних підходів і адаптації викладання гуманітарних та психолого-педагогічних дисциплін, зокрема таких, як «Психотерапія».

У контексті викладання психотерапії слід відзначити праці Т. Яценко [12], Г. Кочюба [6], І. Беха [1], С. Максименка [8], які розкривають теоретичні основи психотерапевтичного знання, структуру підготовки фахівців-психологів, а також значення практико-орієнтованого навчання у цій галузі.

Водночас питання поєднання психотерапевтичної освіти зі специфікою навчання студентів з ООП розглянуто фрагментарно. Окремі аспекти інклюзивної практики у ЗВО досліджувалися у працях Л. Ляшенко [7], В. Засенка [4; 11], А. Колупаєвої [5], Н. Софій [9; 11], однак системний аналіз особливостей викладання психотерапії у закладах вищої освіти інклюзивного типу, зокрема на прикладі Університету «Україна», залишається малодослідженим.

Таким чином, актуальним є подальше вивчення педагогічних підходів, форм і методів викладання навчальної дисципліни «Психотерапія» з урахуванням потреб студентів з ООП у контексті практичного досвіду Університету «Україна» як флагмана інклюзивної вищої освіти в Україні.

Незважаючи на достатній обсяг досліджень у сфері інклюзивної освіти та викладання психотерапії, питання адаптації навчальної дисципліни «Психотера-

пія» для студентів з ООП у закладах вищої освіти інклюзивного типу залишається недостатньо опрацьованим. Наявні наукові праці переважно зосереджені або на загальних теоретичних засадах інклюзії, або на методиках викладання психотерапії як такої, без належної уваги до специфіки освітнього процесу для студентів з ООП.

Особливо мало досліджень присвячено комплексному аналізу дидактичних, організаційних та психолого-педагогічних аспектів викладання психотерапевтичних дисциплін з урахуванням індивідуальних потреб студентів з різними нозологіями. Невирішеним залишається питання розроблення та впровадження ефективних методичних рекомендацій, які б сприяли підвищенню якості навчання та формуванню професійної компетентності студентів з ООП у контексті вивчення психотерапії.

Крім того, відсутній системний аналіз практичного досвіду закладів вищої освіти, зокрема Університету «Україна», що має статус інклюзивного ЗВО та володіє унікальними напрацюваннями у цій сфері. Це створює потребу у глибокому вивченні особливостей викладання психотерапії в умовах інклюзії задля визначення оптимальних підходів, які забезпечують рівний доступ до якісної освіти для студентів з ООП.

Таким чином, визначені прогалини у науковому знанні обґрунтовують необхідність проведення дослідження, спрямованого на виявлення специфічних характеристик, проблем і перспектив викладання психотерапії у закладі вищої освіти інклюзивного типу.

Мета статті: комплексне дослідження особливостей викладання навчальної дисципліни «Психотерапія» у закладі вищої освіти інклюзивного типу на прикладі Університету «Україна», з урахуванням потреб студентів з ООП.

Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання:

- проаналізувати теоретичні підходи до організації інклюзивного освітнього процесу у закладах вищої освіти;
- дослідити специфіку адаптації змісту, форм і методів викладання психотерапії для студентів з ООП;
- виявити особливості організаційно-педагогічного супроводу студентів з ООП у процесі вивчення психотерапії;
- узагальнити практичний досвід Університету «Україна» щодо забезпечення доступності та якості психотерапевтичної освіти в інклюзивному середовищі;
- визначити перспективи вдосконалення методичного забезпечення викладання психотерапії в умовах інклюзивної вищої освіти.

Результати дослідження. Почнемо з теоретичних підходів до організації інклюзивного освітнього процесу у ЗВО. Інклюзивна освіта у закладах вищої освіти спрямована на забезпечення рівних можливостей навчання для всіх студентів, зокрема осіб з ООП. Її теоретичні засади базуються на принципах безбар'єрності, індивідуалізації та диференціації навчального процесу, що передбачає створення

адаптивного освітнього середовища та застосування гнучких педагогічних технологій.

Сучасний інклюзивний освітній процес у вищих навчальних закладах має ґрунтуватися на системному поєднанні академічних, соціальних і психолого-педагогічних компонентів, що забезпечує всебічну підтримку студентів з ООП і сприяє їх ефективній інтеграції в навчальний і соціальний простір університету.

Організація інклюзивної освіти базується на сукупності теоретичних підходів, серед яких можна виділити соціально-правовий, педагогічний, психолого-педагогічний, соціально-педагогічний, а також модель універсального дизайну для навчання (UDL).

Соціально-правовий підхід акцентує увагу на гарантіях прав людини та створенні безбар'єрного освітнього середовища, що усуває перешкоди для повноцінної участі студентів у навчальному процесі. Педагогічний підхід зосереджується на індивідуалізації та адаптації змісту й форм навчання відповідно до потреб кожного студента із застосуванням різноманітних методів і технологій.

Психолого-педагогічний супровід передбачає підтримку, діагностику, корекційну роботу та соціально-психологічну допомогу, що сприяє успішній адаптації та мотивації студентів з ООП. Соціально-педагогічний підхід підкреслює важливість інтеграції студентів у соціальне середовище університету через розвиток толерантності, комунікативних навичок і створення підтримуючих мереж.

Модель універсального дизайну для навчання спрямована на проектування гнучких та доступних освітніх програм, які враховують різноманітність студентських потреб і забезпечують рівні умови для засвоєння знань усіма студентами.

У сукупності ці підходи формують комплексну основу організації інклюзивного освітнього процесу, що забезпечує доступність, ефективність і якість навчання у закладах вищої освіти.

Перейдемо до специфіки адаптації змісту, форм і методів викладання психотерапії для студентів з ООП. Викладання психотерапії студентам з ООП потребує комплексного підходу до адаптації змісту навчального матеріалу, форм і методів навчання з урахуванням індивідуальних можливостей і потреб кожного студента.

Перш за все адаптація змісту навчальної дисципліни передбачає диференціацію матеріалу. Це включає спрощення складних теоретичних понять і чітку структурування інформації для полегшення її засвоєння. Важливо враховувати рівень підготовки студентів і специфіку їх нозологій, виділяти ключові ідеї та формувати логічну послідовність викладу. Для покращення розуміння використовують мультимедійні засоби, ілюстрації, схеми та практичні приклади.

Щодо форм навчання, то застосовуються різноманітні підходи, які забезпечують активне залучення студентів. Це можуть бути лекції у поєднанні з інтерактивними дискусіями, семінари, практичні заняття, тренінги, рольові ігри та кейс-стаді. Особливо ефективними є практико-орієнтовані форми, які допомага-

ють студентам закріпити теоретичні знання через набуття практичних навичок у безпечному навчальному середовищі.

Для студентів з ООП також важливо впроваджувати індивідуальні та групові консультації, а також використовувати дистанційні технології, що сприяють гнучкості та комфортності навчального процесу.

Щодо методів навчання, то вони мають бути диференційованими і гнучкими, враховуючи особливості сприйняття і засвоєння інформації студентами з різними нозологіями. Ефективними є наочне навчання, інтерактивні методи, моделювання, рефлексія, проблемне навчання та ігрові технології.

Важливо також застосовувати методи активної підтримки, зокрема поетапне пояснення матеріалу, повторення, надання зворотного зв'язку, а також стимулювання самостійної роботи і розвитку критичного мислення.

Отже, адаптація змісту, форм і методів викладання психотерапії студентам з ООП спрямована на створення сприятливих умов для ефективного засвоєння дисципліни, розкриття потенціалу кожного студента та формування необхідних професійних компетентностей.

Важливим є організаційно-педагогічний супровід студентів з ООП у процесі вивчення психотерапії. Він є комплексним багаторівневим процесом, спрямованим на створення умов для ефективного навчання, адаптації та соціалізації.

Однією з основних особливостей супроводу є індивідуалізація освітнього процесу з урахуванням типу нозологій, навчальних потреб та особистісних характеристик студентів. Це передбачає розроблення індивідуальних навчальних планів, адаптацію навчальних програм і графіків занять.

Для забезпечення всебічної підтримки необхідна координація між викладачами, психологами, соціальними працівниками, керівництвом закладу та батьками, що дає змогу комплексно оцінити потреби студентів і організувати ефективний супровід.

Важливо також створити доступ до адаптованих навчальних матеріалів і технічних засобів, які полегшують засвоєння знань та сприяють комфортному навчанню.

Психолого-педагогічна підтримка включає регулярне консультування, корекційну роботу, розвиток мотивації і підтримку емоційного стану студентів, що сприяє подоланню стресу і формуванню позитивного ставлення до навчання.

Не менш важливою є організація системи зворотного зв'язку і моніторингу навчальних досягнень, яка дає змогу своєчасно виявляти труднощі та коригувати освітній процес відповідно до індивідуальних можливостей студентів.

Крім того, створення сприятливого навчального середовища, що забезпечує психологічний комфорт, підтримку міжособистісних взаємин і формування атмосфери взаємоповаги і толерантності, є запорукою успішної інтеграції студентів з ООП.

Таким чином, організаційно-педагогічний супровід є цілісною системою заходів і ресурсів, що сприяють ефективному навчанню, розвитку і соціальній адаптації кожного студента у процесі навчання, в тому числі вивчення психотерапії.

Зупинимося більш докладно на узагальнені практичного досвіду Університету «Україна» щодо забезпечення доступності та якості викладання психотерапії в інклюзивному середовищі. Університет «Україна» активно впроваджує принципи інклюзивної освіти у викладанні психотерапії, створюючи сприятливі умови для навчання студентів з ООП. Практичний досвід університету базується на комплексному підході, який поєднує адаптацію навчального матеріалу, використання різноманітних форм і методів навчання, а також системний педагогічний супровід. Наведемо конкретні приклади.

Так, задля полегшення сприйняття теоретичного матеріалу навчальні ресурси адаптуються до потреб студентів з різними нозологіями. Матеріали подаються у різних форматах, а саме: текстових, аудіо- та візуальних з урахуванням принципів спрощення і структуризації інформації. Використовуються сучасні цифрові технології, які забезпечують доступність контенту для всіх категорій студентів.

Впроваджується широкий спектр активних та інтерактивних форм навчальної діяльності, як-от: тренінги, моделювання, рольові ігри, кейс-методи. Особлива увага приділяється практико-орієнтованому підходу, що дає змогу студентам закріплювати знання у безпечному освітньому середовищі. Широко застосовуються дистанційні платформи, що забезпечують участь студентів з обмеженою мобільністю.

Здійснюється міждисциплінарна взаємодія викладача та фахівців Центру інклюзивних технологій навчання університету: психолога та соціального працівника. Забезпечуються індивідуалізація освітнього процесу, адаптація форм оцінювання знань, а також регулярна психолого-педагогічна підтримка, спрямована на подолання труднощів адаптації та підвищення мотивації до навчання студентів з ООП.

Освітній процес організовано з урахуванням принципів безбар'єрності, взаємоповаги та взаємодопомоги. Функціонує система наставництва, у межах якої студенти старших курсів підтримують студентів з ООП. Аудиторії облаштовані згідно з вимогами фізичної доступності.

Викладачі університету розробляють адаптовані навчальні програми з урахуванням специфіки сприйняття інформації студентами з ООП, спрощують складні теоретичні концепції та використовують мультимедійні ресурси для покращення розуміння матеріалу. Особлива увага приділяється практико-орієнтованим формам занять, що дає змогу студентам здобувати необхідних професійних навичок у безпечному і підтримуючому середовищі.

Наведемо приклади вивчення конкретних тем з навчального курсу психотерапії. Під час викладання теми «Психодинамічні підходи в психотерапії» для студентів із затримкою психічного розвитку та ментальними порушенням використову-

ються короткі блоки інформації з чіткими схемами, порівняльними таблицями та ключовими тезами, які допомагають краще засвоїти складні поняття (наприклад, механізми захисту, структура особистості за Фрейдом). Для студентів з порушенням слуху створено електронні презентації з сурдоперекладом або субтитрами, які дублюють основні терміни та визначення.

Теорія трансактного аналізу викладається через мультиплікаційні відео й ситуаційні діалоги, що моделюють «ігри» між дорослим, батьківським і дитячим Его-станами.

У темі «Когнітивно-поведінкова терапія» студенти опрацьовують типові кейси (наприклад, страх публічного виступу), а складна теорія АВС-схеми подається через комікси або покрокові інструкції.

Всі заняття супроводжуються відеофрагментами з реальних або змодельованих психотерапевтичних сесій, які озвучуються або адаптуються до потреб студентів з вадами зору (через аудіоопис чи додаткові пояснення викладача).

Під час вивчення теми з арттерапії студенти з ООП виконують проєкти (колажі, метафоричні карти, робота з піском) під супроводом викладача або наставника з боку іншого студента, що дає їм змогу безпечно експериментувати з психотерапевтичними техніками.

Як зазначалось раніше, інклюзивний процес навчання супроводжується також регулярною психолого-педагогічною підтримкою з боку викладачів та інших фахівців університету, що включає індивідуальні консультації, групову роботу, сприяючи подоланню труднощів у навчанні та адаптації до освітнього середовища.

Для забезпечення доступності викладання університет використовує сучасні інформаційно-комунікаційні технології та асистивні засоби, які допомагають усунути бар'єри у сприйнятті і засвоєнні навчального матеріалу. Служби підтримки студентів активно взаємодіють з викладачами та адміністрацією для моніторингу успішності і своєчасного коригування освітнього процесу.

Крім того, Університет «Україна» створює толерантне та підтримуюче соціальне середовище, яке сприяє інтеграції студентів з ООП у навчальний колектив, розвитку комунікативних навичок та формуванню позитивної мотивації до навчання.

Отже, практичний досвід Університету «Україна» підтверджує ефективність системного підходу до організації викладання психотерапії в інклюзивному середовищі, що забезпечує доступність, якість і результативність навчання для студентів з ООП. Як моніторинг щодо якості викладання навчальних дисциплін, в тому числі психотерапії, після закінчення навчального курсу використовується анонімне опитування через електронну платформу Moodle. Позитивні відгуки студентів свідчать про важливість вивчення курсу психотерапії для студентів з ООП та мотивують викладачів на подальше удосконалення навчальної дисципліни у циклі підготовки фахівців соціально-психологічної сфери.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Викладання психотерапії у закладах вищої освіти інклюзивного типу потребує комплексного системного підходу, який передбачає адаптацію змісту, форм і методів навчання до індивідуальних потреб студентів з ООП, а також ефективну організацію організаційно-педагогічного супроводу. Аналіз практичного досвіду Університету «Україна» засвідчує ефективність інтеграції принципів інклюзії у процес викладання навчальних дисциплін, в тому числі психотерапії.

До основних умов успішного інклюзивного навчання належать такі:

- індивідуалізація навчального процесу, тобто впровадження гнучких освітніх маршрутів з урахуванням типу нозологій, когнітивних можливостей, навчальних потреб і особистісних характеристик студентів; такий підхід сприяє підвищенню мотивації до навчання та досягненню кращих результатів;
- адаптація змісту навчальної дисципліни, що передбачає спрощення складних теоретичних понять, структуризація матеріалу, логічне його подання, а також застосування мультимедійних і візуальних засобів навчання, що полегшують сприйняття інформації;
- використання практико-орієнтованих форм навчання, як-от: активне залучення студентів до тренінгів, рольових ігор, кейс-методів і моделювання психотерапевтичних ситуацій, що сприяє формуванню професійних компетентностей у доступний та безпечний спосіб;
- психолого-педагогічний супровід – системна підтримка з боку викладачів, фахівців інклюзивного центру навчання університету, керівництва закладу та батьків, що включає консультування, індивідуальну та групову роботу, психологічну підтримку та створення мотиваційного середовища;
- забезпечення безбар'єрного освітнього середовища – доступність фізичного простору, адаптованих навчальних матеріалів, цифрових платформ, асистивних технологій, а також розвиток атмосфери взаємоповаги, толерантності та взаємодопомоги у студентському колективі.

Таким чином, досвід Університету «Україна» демонструє реальні можливості впровадження інклюзивного підходу у процес викладання психотерапії. Цей підхід не лише гарантує рівний доступ до освіти для студентів з ООП, але й сприяє розбудові гуманістичного, відкритого та соціально відповідального освітнього середовища, що формує у майбутніх фахівців готовність працювати в умовах різноманітності.

Подальший розвиток наукових досліджень у сфері викладання психотерапії в інклюзивному освітньому середовищі доцільно спрямовувати на вдосконалення підходів до організації навчального процесу, професійної підготовки кадрів і підтримки студентів з ООП. У цьому контексті актуальними, на наш погляд, залишаються такі напрями:

- оцінювання ефективності адаптованих освітніх програм – визначення критеріїв якості та результативності навчання студентів з різними нозологіями, розроблення відповідного методичного інструментарію;

- вивчення моделей міждисциплінарної взаємодії – аналіз механізмів координації зусиль викладачів, фахівців з інклюзивної підтримки (психологів, соціальних працівників і медичних працівників) у забезпеченні навчального супроводу;
- удосконалення технологій формування професійних компетентностей – дослідження впливу практико-орієнтованих методів на професійний розвиток майбутніх фахівців у сфері психотерапії;
- інтеграція цифрових рішень в інклюзивне навчання – адаптація електронних ресурсів, онлайн-платформ та дистанційних форматів до потреб студентів з різними нозологіями.

Впевнені, що результати таких досліджень стануть підґрунтям для вдосконалення практик інклюзивного навчання у галузі психотерапії та сприятимуть підвищенню доступності, якості й ефективності вищої освіти для осіб з ООП.

Список використаних джерел і літератури

1. Бех І. Особистісно орієнтоване виховання: теоретико-технологічні засади. Київ: Либідь, 2003. 280 с.
2. Єрмаков І. Психолого-педагогічний супровід осіб з особливими потребами в умовах вищої школи. *Освіта і розвиток обдарованої особистості*. 2021. № 1 (82). С. 23–29.
3. Задорожна О. Система супроводу студентів з інвалідністю у вищому навчальному закладі. *Вища освіта України*. 2020. № 2. С. 56–61.
4. Засенко В., Кононко О. Педагогіка інклюзивного навчання: навч. посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2019. 256 с.
5. Колупаєва А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Київ: Університет «Україна», 2009. 164 с.
6. Кочюбе Г. Психотерапія в системі підготовки психологів: навчальний аспект. *Психологія і суспільство*. 2018. № 1. С. 89–94.
7. Ляшенко Л. Інклюзивна освіта у вищій школі: проблеми і шляхи вирішення. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. № 2 (4). С. 1–10.
8. Максименко С. Психологія особистості: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 528 с.
9. Софій Н. Інклюзивна освіта: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: ЦСІ, 2011. 284 с.
10. Топузов О. Теоретико-методичні основи професійної підготовки фахівців в умовах інклюзивної освіти. *Педагогіка і психологія*. 2019. № 1. С. 12–18.
11. Університет «Україна» як простір інклюзивної освіти / за заг. ред. В. Засенка, Н. Софій. Київ: Університет «Україна», 2016. 220 с.
12. Яценко Т. Глибинна психокорекція: теорія і практика. Київ: Логос, 2003. 344 с.

References

1. Bekh, I. (2003). *Osobystisno oriyentovane vykhovannia: Teoretyko-tekhnologichni zasady* [Personality-oriented education: Theoretical and technological principles]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
2. Yermakov, I. (2021). Psykhologo-pedahohichniy suprovid osib z osoblyvymy potrebamy v umovakh vyshchoi shkoly [Psychological and pedagogical support of persons with special needs in higher education]. *Osvita i rozvytok obdarovanoi osobystosti*, (1), 23–29 [in Ukrainian].

3. Zadorozhna, O. (2020). Systema suprovodu studentiv z invalidnistiu u vyshchomu navchalnomu zakladi [Support system for students with disabilities in higher education institutions]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, (2), 56–61 [in Ukrainian].
4. Zasenka, V., & Kononko, O. (Eds.). (2019). *Pedahohika inkliuzyvnoho navchannia: Navchalnyi posibnyk* [Pedagogy of inclusive education: Textbook]. Kyiv: Vydavnychi Dim “Slovo” [in Ukrainian].
5. Kolupaeva, A. (2009). *Inklyuzyvna osvita: Realii ta perspektyvy* [Inclusive education: Realities and prospects]. Kyiv: Universytet “Ukraina” [in Ukrainian].
6. Kochiube, H. (2018). Psykhoterepiia v systemi pidhotovky psykholohiv: navchalnyi aspekt [Psychotherapy in psychologist training: educational aspect]. *Psykholohiia i suspilstvo*, (1), 89–94 [in Ukrainian].
7. Liashenko, L. (2020). Inkliuzyvna osvita u vyshchii shkoli: problemy i shliakhy vyrishennia [Inclusive education in higher education: problems and solutions]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*, 2 (4), 1–10 [in Ukrainian].
8. Maksymenko, S. (2012). *Psykholohiia osobystosti* [Psychology of personality]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
9. Sofii, N. (2011). *Inklyuzyvna osvita: Navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv* [Inclusive education: A teaching manual for higher education students]. Kyiv: Tsentralno-ukrainskyi instytut [in Ukrainian].
10. Topuzov, O. (2019). Teoretyko-metodychni osnovy profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv v umovakh inkliuzyvnoi osvity [Theoretical and methodological principles of professional training in the context of inclusive education]. *Pedahohika i psykholohiia*, (1), 12–18 [in Ukrainian].
11. Zasenka, V., & Sofii, N. (Eds.). (2016). *Universytet “Ukraina” yak prostir inkliuzyvnoi osvity* [University “Ukraine” as a space of inclusive education]. Kyiv: Universytet “Ukraina” [in Ukrainian].
12. Yatsenko, T.S. (2003). *Hlybynna psykorektsiia: Teoriia i praktyka* [Deep psychocorrection: Theory and practice]. Kyiv: Lohos [in Ukrainian].

Kushchenko I. V.

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Psychology, Social Work and Pedagogy
Higher Education Institution “Open International University of Human Development
“UKRAINE””

Chernyakova O. V.

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Philosophy and Psychology
Kyiv University of Intellectual Property and Law

FEATURES OF TEACHING PSYCHOTHERAPY IN AN INCLUSIVE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION (USING THE EXAMPLE OF THE UNIVERSITY “UKRAINE”)

The article examines the features of teaching the academic discipline “Psychotherapy” in an inclusive higher education institution using the example of the Open International University of Human Development “Ukraine”. Approaches to adapting the content, forms and methods of teach-

ing in accordance with the needs of students with special educational needs (SEN) are analyzed. Attention is drawn to the importance of creating a barrier-free educational environment, developing individual educational trajectories, as well as integrating psychotherapeutic knowledge taking into account the cognitive, emotional and social characteristics of students with SEN. The feasibility of using interactive, practice-oriented and elements of distance learning technologies is substantiated. Prospects for improving pedagogical support for students with SEN in the process of professional training of future social specialists and psychologists are outlined.

Key words: psychotherapy, inclusive education, students with special educational needs, University “Ukraine”, higher education, psychological and pedagogical support, individual educational trajectory.

Дата надходження статті: 25.08.2025

Дата прийняття статті: 06.10.2025

Опубліковано: 26.11.2025

